

"Təsdiq edirəm"
Tədris məsələləri üzrə prorektor
vəzifəsini icra edən

 dos. Zaur Məmmədov

"___" _____ 2025-ci il

Fənn sillabusu

İxtisas: 6008007—"Turizm bələdçiliyi"

Fakültə: "İqtisadiyyat və idarəetmə"

Kafedra: "İqtisadiyyat və innovativ idarəetmə"

I.Fənn haqqında məlumat

Fənnin adı: "Turizm iqtisadiyyatı" İşçi tədris planı kafedranın 22. 12. 2025-ci il 04 sayılı protokolu ilə təsdiq edilmişdir.

Fənnin kodu: IPFS-B06

Tədris ili: I (2025-2026). Semestr: II

Tədris yükü cəmi: Ümumi: 60 saat. Auditoriya yükü 20 saat- (10 saat mühazirə, 10 saat məşğələ)

Təhsil alma forması: Qiyabi

Tədris dili: Azərbaycan

AKTS üzrə kredit: 6

II. Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, elmi dərəcəsi: Zamanov Fizuli Mirzəmməd oğlu i.ü.f.d., dos.

Kafedranın hüquqi ünvanı: Lənkəran şəhəri, Füzuli küç., 170-a

Məsləhət saati: II-V günlər: saat 12⁰⁰-13⁰⁰

E-mail ünvanı: fizuliz@list.ru

III. Təvsiyə olunan dərsliklər və dərs vəsaitləri:

Əsas

1. "Azərbaycan 2020: Gələcəyə baxış." İnkişaf konsepsiyası. Bakı-2012, 39 səh
 2. "Azərbaycan Respublikasında 2016-2020-ci illərdə turizmin inkişafına dair Dövlət Proqramı. 2016
 3. Əli Cabbarov. "Turizmin iqtisadi əsasları". Bakı-2015, 267 səh.
 4. Əli Əlirzayev. "Turizmin iqtisadiyyatı və idarə edilməsi". Bakı-2011, 493 səh.
 5. Ə.Q.Əlirzayev, E.Ə.Əlirzayev "Azərbaycanın sosial-iqtisadi problemləri, konseptual yanaşma, maliyyə-büdcə və sahələrarası proqnozlaşdırma mexanizmləri". Bakı-2012, 583 səh.
 6. Turizmin əsasları: dərslik / müəllif kollektivi; dosent B.Ə.Bilalov və dos.Ç.G.Gülaliyev-in redaktəsi ilə. Bakı, "QHT Nəşriyyatı", 2015. 496 s.
 8. Turizmin davamlı inkişafı yerli planlaşdırma üzrə vəsait. Bakı, 2012. 59 səh.
 9. Turizmin Qlobal etik məəcəlləsi. Ümumdünya Turizm Təşkilatı. 1999, 6 səh
- Əlavə**
10. Sabir Rəhimov. Turizm-ekskursiya işinin təşkili. Bakı-2004, 310 səh.

11.V.I.Yaroçkin, Y.V.Buzanova "Biznesin və sahibkarlığın təhlükəsizliyinin əsasları". Bakı-2008, 174 səh.

12."Yaşıl inkişaf: enerji səmərəliliyi və alternativ mənbələr". Müəlliflər qrupu. Bakı-2014, 143 s.

13.Yaroçkin V.I., Buzanova Y.V. Biznesin və sahibkarlığın əsasları. Rus dilindən tərcümə. Bakı-«İqtisad Universiteti»- 2008, 174 səh. (Təhlükəsizlik texnologiyaları).

14.Kadir İOztaw, Turizm Ekonomisi: Genel Turizm Bilgileri, Nobel Nəşriyyatı, Ankara, 2002.

15.Mithat Zeki Dinçer, Turizm Ekonomisi Ders Nottarı, İstanbul Universitesi İktisat Fakültesi, 2001.

IV.Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün ilkin olaraq "Otel menecmenti", "Destinasiya menecmneti" və "Bronlaşdırma sistemləri" kimi fənlərin tədrisi zəruridir.

V.Korerekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxtda "Turizmin infrastrukturunu" "Turizm və sosial-mədəni servis xidmətində reklam" və "Mehmanxana fəaliyyətinin texnologiyası" fənlərinin tədrisinə ehtiyac vardır.

VI. Fənnin təsviri: Turizmin iqtisadiyyatı təhlil, tədqiqat, konseptual inkişaf istiqamətləri, iqtisadi sürətlənmə və iqtisadi artım, sosial tələbatların artması kontekstində həll olunur. Turizmin inkişafı geniş müzakirə predmeti olsada onun sahə, ərazi, funksional menecment baxımından idarəedilməsi bir sıra makroiqtisadi problemlər və çevik idarəetmə proqramları əsasında mümkündür. Turizmin iqtisadiyyatı fənninin tədrisində turizmin sosial-iqtisadi sahədə rolu, onun sahə və ərazilərin inkişaf obyektini kimi tədqiqinin və proqnozlaşdırılmasının nəticələri açıqlanır. Turizmin iqtisadi və sosial əhəmiyyəti onun perspektiv inkişafı üçün mövcud potensial təhlil olunur, turizmin formalaşması və inkişafı ilə əlaqədar əsas problemlər və onların aradan qaldırılması yolları əsaslandırılır.

Tədris zamanı əsas prinsip turizm müəssisələrində xidmət keyfiyyətinin yüksəldilməsində məqsəd və vəzifələr, həmçinin turməhsulun rəqabətqabiliyyətinin yüksəldilməsinə kömək edən keyfiyyətin daha effektiv işçi modellərinin araşdırılmasıdır. Rəqabət qabiliyyətinin yüksəldilməsinin daha effektiv yolu turistlərin dəyişən tələbatlarının minimum xərclərlə ödənilməsindən asılı olaraq turməhsulun keyfiyyətini operativ idarəetmə bacarığıdır. Uğurlu biznes hazırda mənfəət turməhsulun layihələndirilməsi və istehsalına çəkilən minimum xərclərlə onun keyfiyyətinin düzgün idarə edilməsinin nəticəsidir. Burada bazar turizm sahəsində əlverişli sahibkarlıq mühitinin formalaşdırılması, əlaqələrin yaradılması və s. məqsədi ilə biznesin ayrı-ayrı formaları arasında üzvi vəhdət, məntiqi ardıcılıq nəzərə alınmışdır.

Tələbələrə turizmin iqtisadi inkişaf göstəricilərini müəyyən edil-məsi, və bu sahənin perspektiv inkişafını təmin edilməsi, cəmiyyətin sosial-iqtisadi həyatında turizmin rolunun qiymətləndirilməsi, makro və mikro səviyyədə turizm firmalarının idarə edilməsi və onun təşkilati-iqtisadi əsasları haqqında biliklər verməkdən ibarətdir.

VII. Davamiyyətə qoyulan tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır və onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə: Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar, məşğələ və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə və 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. İmtahanda qazanan balların maksimum miqdarı 50-dir. İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir. Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır.

Qiymətləndirmə meyarları aşağıdakılardan ibarətdir:

- 10 bal- tələbə keçilmiş material dərinədən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.
- 9 bal-tələbə keçilmiş material tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açar.
- 8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal- tələbə keçilmiş material başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırma bilmir
- 6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
- 5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.
- 4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırma bilmir;
- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17 baldan az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr dövründə tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur. Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında):

№	Bal	Qiymət	
		Sözlə	Hərflə
1.	91-100	Əla	A
2.	81-90	Çox yaxşı	B
3.	71-80	Yaxşı	C
4.	61-70	Kafi	D
5.	51-60	Qənaətbəxş	E
6.	50 və ondan aşağı	Qeyri-kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam-intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada təcib görülür.

X.Fənn üzrə tədris olunan mövzular: 10 müəhazirə, 10 seminar

№	Keçirilən müəhazirə mövzularının məzmunu	Müəhazirə	
		Saat	Tarix
1	2	3	4
1.	Mövzu 1. Turizm fəaliyyətinin iqtisadi əsasları. Turizm bazarı. Turizm sənayesi Plan: 1. Turizmin iqtisadiyyatı və idarə olunmasının sosial-iqti-sadi mahiyyəti 2. Turizmin formaları və onların xarakterik cəhətləri 3. Turizmin inkişafının iqtisadi göstəricilər sistemi və iqti-sadi səmərəliliyi 4. Turizmin iqtisadi inkişafda rolu 5. Turizm bazarı, onun iqtisadi təbiəti və funksiyaları 6. Turizm bazarının seqmentləşdirilməsi meyarları 7. Turizm bazarının fəaliyyət mexanizmi 8. Turizm bazarının formalaşmasında sahibkarlıq fəaliyyə-tinin əsas xüsusiyyətləri 9. Turizm sənayesi və onun tərkib elementləri 10. Turizmin maddi-texniki bazası 11. Turizm müəssisələrinin təsnifatı və onların səciyyəvi xüsusiyyətləri	2	

12. Turizmde iş quvvəsi və ondan istifadənin iqtisadi səmərəliliyi Mənbə: 1,3,4,5,6		
2. Mövzu 2. Turizmin idarə edilməsi və iqtisadi fəaliyyət mexanizmi. Turizm potensialı və onun qiymətləndirilməsi Turizm sferasında məhsulun maya dəyəri Plan: 1. Turizm və turizm məhsulunun idarə olunması 2. Turizmin idarə edilməsində istifadə edilən modellər 3. Turizmde maliyyə münasibətləri və onun təşkili mexa-nizmi 4. Turizm fəaliyyətində vergi siyasəti 5. Turizmde sığorta və onun təşkili xüsusiyyətləri 6. Turizm fəaliyyətinin normativ-hüquqi bazası 7. Turizm potensialının iqtisadi mənbələri və onun qiymət-ləndirilməsi 8. Turizmde mənfəət və onun bölgüsü 9. Turizmde mənfəətin formalaşması mərhələləri və mənfəətin yüksəldilməsi istiqamətləri 10. Turizmde fondlar və resurslar 11. Turizmde kadr potensialı 12. Turizmin regional potensialı 13. Turizmde qiymət və qiymətləndirmə 14. Turizm fəaliyyətinin xərc strukturu 15. Turuzim məhsulunun maya dəyəri 16. Turizm məhsulunun qiyməti Mənbə:2,3,4,5,6	2	
3. Mövzu 3. Turizm sferasında əmək haqqı sistemi, əməyin təşkili və idarə olunması. Turizmde dövriyyə vəsaitləri. Turizmde investisiya siyasəti Plan: 1. Turizmde əməyin xarakteri və əmək bölgüsü 2. Turizm işçilərinin əmək haqqı sistemi və onun formaları 3. Turizmde əməyin planlaşdırılması və idarə olunması 4. Turizmde əməyin təşkilinin diferensasiyası 5. Turizmde dövriyyə vəsaitlərinin iqtisadi mahiyyəti və onlardan istifadə istiqamətləri 6. Turizm resursları və onların dövriyyə sürəti 7. Turizmde kapital və kapital axınının sürətləndirilməsi yolları 8. Turizmin xüsusi vəsaitləri və onların əmələ gəlmə mənbələri 9. Turizm fəaliyyətinin təhlili xüsusiyyətləri 10. Investisiya və turizmde ondan istifadə xüsusiyyətləri 11. Turizmde investisiyaların formalaşması mənbələri və istifadə istiqamətləri 12. Investisiyaların iqtisadi səmərəliliyi 13. Investisiyaların idarə edilməsi	2	

	Mənbə:3,4,5,6		
4.	Mövzu 4. Regional turizmin planlaşdırılması və idarə olunması. Turizmin bazar tipli modelləri. Regionlarda turizmin inkişafının dövlət siya-səti və dövlət tənzimlənməsi Plan: 1. Planlaşdırma, turizmde onun yeri və əsas formaları 2. Regional turizmin strateji planlaşdırılması 3. Turizmin biznes planlaşdırılması 4. Turizm idarəciliyinin xüsusiyyətləri 5. Turizmde sahibkarlığın formaları 6. Turizmin inkişafında dövlət və yerli idarəetmənin təkmil-ləşdirilməsi 7. Turizmin interqrasiya amili və beynəlxalq əlaqələrin təşkilində rolu 8. Turizm modeli və onun əsad formaları 9. Turizmin inkişaf modelləri 10. Turizmin kənd təsərrüfatının inkişafında sosial-iqtisadi amil kimi qiymətləndirilməsi 11. Beynəlxalq turizmin inkişaf istiqamətləri 12. Regional turizmin təşkili və idarə edilməsi xüsusiyyətləri 13. Regionların sosial-iqtisadi inkişaf proqramında turizmin yeri və rolu 14. Regional turizmin inkişafının prioritet istiqamətləri 15. Regionlarda turizmə dövlətin himayəçilik siyasəti Mənbə:1,2,3,4,6	2	
5.	Mövzu 5. Kəndin sosial-iqtisadi potensialının turizmin inkişafına cəlb edilməsi mexanizmi. Azərbaycanda turizmin inkişafının sosial-iqtisadi aspektləri Plan: 1. Kənd təsərrüfatının turizm dövriyyəsində rolu və onun qiymətləndirilməsi 2. Kəndin sosial inkişafının turizmlə qarşılıqlı əlaqəsi 3. Kənd təsərrüfatı istehsalı və onun məhsulunun turizm dövriyyəsinə cəlb edilməsi 4. Ev təsərrüfatı və onun potensialından turizmde istifadə 5. Azərbaycan iqtisadiyyatının inkişafında turizmin yeri və rolu 6. Azərbaycanda turizmin mövcud vəziyyəti və inkişaf dina-mikası 7. Azərbaycanda regional turizm sahibkarklığının təşkil xüsu-siyyətləri 8. Azərbaycanda turizmin inkişaf istiqamətləri 9. Dövlətin turizm siyasəti Mənbə:3,4,8,9	2	
	Cəmi:	10	

XI. Fənn üzrə tələblər: "Turizmin iqtisadiyyatı" fənnini öyrənməklə tələbələr tədqiqat işlərinin mahiyyəti və xarakteri dərk edir, buraxılış işi və digər tədqiqatların aparılması daha da asanlaşır.

XII. Fənn üzrə təlimin nəticələri:

- turizmin resurs potensialının yüksəldilməsi;
- turizm məhsulunun hərəketə gətirilməsi;
- turizm sənayesi üzrə tədqiqat aparmağı və proqnozlaşdırma işlərinin yerinə yetirməsi;
- turizm müəssisələrində iqtisadi məəsələlərin təkmilləşdirilməsində alternativ qərar qəbul etmə problemlərini tədqiqatçı kimi qiymətləndirmək bacarıqlarını əldə etmək.

XIII. Tələbələrin fənn haqqında rəy və iradları:

XIV: Kollokvium sualları:

1. Turizmin iqtisadiyyatı və idarə olunmasının sosial-iqtisadi mahiyyəti
2. Turizmin inkişafının iqtisadi göstəricilər sistemi və iqtisadi səmərəliliyi
3. Turizm bazarı, onun iqtisadi təbiəti və funksiyaları
4. Turizm bazarının seqmentləşdirilməsi meyarları
5. Turizm sənayesi və onun tərkib elementləri
6. Turizmdə iş qüvvəsi və ondan istifadənin iqtisadi səmərəliliyi
7. Turizmdə maliyyə münasibətləri və onun təşkili mexanizmi
8. Turizm fəaliyyətində vergi siyasəti
9. Turizmdə sığorta və onun təşkili xüsusiyyətləri
10. Turizm fəaliyyətinin normativ-hüquqi bazası

XV. İmtahan sualları:

1. Turizmin iqtisadiyyatı və idarə olunmasının sosial-iqtisadi mahiyyəti
2. Turizm bazarı, onun iqtisadi təbiəti və funksiyaları
3. Turizm bazarının seqmentləşdirilməsi meyarları
4. Turizm bazarının fəaliyyət mexanizmi
5. Turizm sənayesi və onun tərkib elementləri
6. Turizmdə iş qüvvəsi və ondan istifadənin iqtisadi səmərəliliyi
7. Turizmdə maliyyə münasibətləri və onun təşkili mexanizmi
8. Turizm fəaliyyətində vergi siyasəti
9. Turizmdə sığorta və onun təşkili xüsusiyyətləri
10. Turizm fəaliyyətinin normativ-hüquqi bazası
11. Turizm potensialının iqtisadi mənbələri və onun qiymətləndirilməsi
12. Turizmdə mənfəət və onun bölgüsü
13. Turizmdə mənfəətin formalaşması mərhələləri və mənfəətin yüksəldilməsi istiqamətləri
14. Turizmdə kədr potensialı
15. Turizm fəaliyyətinin xərc strukturu
16. Turizm məhsulunun maya dəyəri və qiyməti
17. Turizm işçilərinin əmək haqqı sistemi və onun formaları
18. Turizmdə kapital və kapital axınının sürətləndirilməsi yolları
19. Turizmdə investisiyaların formalaşması mənbələri və istifadə istiqamətləri
20. Planlaşdırma, turizmdə onun yeri və əsas formaları
21. Turizmin kənd təsərrüfatının inkişafında sosial-iqtisadi amil kimi qiymətləndirilməsi
22. Regionların sosial-iqtisadi inkişaf proqramında turizmin yeri və rolu

23. Regionlarda turizm dövlətin himayəçilik siyasəti
24. Kənd təsərrüfatının turizm dövriyyəsində rolu və onun qiymətləndirilməsi
25. Kəndin sosial inkişafının turizmlə qarşılıqlı əlaqəsi
26. Kənd təsərrüfatı istehsalı və onun məhsulunun turizm dövriyyəsinə cəlb edilməsi
27. Ev təsərrüfatı və onun potensialından turizmdə istifadə
28. Azərbaycan iqtisadiyyatının inkişafında turizmin yeri və rolu
29. Azərbaycanda regional turizm sahibkarklığının təşkil xüsusiyyətləri
30. Dövlətin turizm siyasəti

"Turizm iqtisadiyyatı" fənninin sillabusu 6008007 –"Turizm bələdçiliyi" ixtisası üzrə işçi tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir.

Sillabus "İqtisadiyyat və innovativ idarəetmə" kafedrasında müzakirə edilərək təsdiq edilmişdir (22. 12. 2025-ci il protokol №4).

Kafedra müdiri v.i.e. :

dos.G.T.Əliyeva

Fənn müəllimi:

dos F.M.Zamanov